

Stréda Antal:
Új immunerősítő a magyar bankoknál

A Magyar Nemzeti Bank a többi európai uniós szanálási hatósághoz hasonlóan köteles valamennyi hitelintézet és befektetési vállalkozás számára a szavatoló tőkére és a leírható, illetve átalakítható kötelezettségre vonatkozó minimumkövetelményt (minimum requirements of own funds and eligible liabilities - MREL) fokozatosan, a felkészüléshez megfelelő időt biztosítva előírni. Az MREL követelmény tartásának célja, hogy az intézmények válsághelyzet esetén állami tőkeinjekció helyett saját maguk rendelkezzenek kellő szavatoló tőkévé alakítható kötelezettségállománnyal az esetlegesen megrendült tőkehelyzetük helyreállítása érdekében. Az MREL követelmény megállapításának kritériumait - a szanálási keretrendszer fejlesztéseként - a 2016. szeptember 23-án hatályba lépett, Magyarországon is közvetlenül alkalmazandó európai uniós rendelet tovább részletezi.

Mit értünk szanálás alatt?

Az MREL követelmény megállapítása a szanálási keretrendszer részeleme, azonban maga a szanálási eljárás is új keletű, kevésbé ismert jogintézmény. A szanálás a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások vonatkozásában speciális válságkezelési eljárást jelent, amely a válsághelyzetbe jutott hitelintézet vagy befektetési vállalkozás (továbbiakban: intézmény) vagy intézménycsoport kritikus funkcióinak megőrzésére irányul a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának megőrzése érdekében. Az európai uniós szanálási hatóságok által legalább a következő szanálási eszközöket alkalmazhatóak:

- **vagyonértékesítés:** A szanálás alatt álló intézmény eszközeinek, jogainak, kötelezettségeinek átruházása piaci feltételekkel jogszabályban meghatározott szigorú követelmények (átlátható, diszkriminációtól mentes, ármaximalizálásra törekvő értékesítés stb.) betartásával.
- **áthidaló intézmény (hídbank):** A kritikus funkciók fenntartása érdekében a szanálás alatt álló intézmény eszközeinek, jogainak, kötelezettségeinek átruházása ideiglenes jelleggel egy áthidaló intézményre annak érdekében, hogy az később kedvezőbb feltételekkel értékesíthesse piaci szereplők részére.
- **eszköz elkülönítés ("rossz bank"):** A szanálás alatt álló intézmény eszközeinek, jogainak, kötelezettségeinek átruházása egy kifejezetten erre a célra létrehozott szanálási vagyonkezelőre, amennyiben az eszközök fizetéseketlenési eljárás keretében történő értékesítése hátrányosan érinthetne egy vagy több pénzügyi piacot, az átruházás a szanálás alatt álló intézmény, át-

hidaló intézmény működéséhez vagy az értékesítésből, végelszámolásból és felszámolásból származó bevételek maximalizálásához szükséges.

- **hitelezői feltőkésítés (bail-in):** A hitelezői feltőkésítés szanálási eszköz a szanálási keretrendszer egyik legnagyobb újdonságának tekintendő, alkalmazásának lényege, hogy a szanálás alatt álló intézmény tőkeelemei leírásra vagy átalakításra kerülnek a veszteségviselés, illetve a feltőkésítés érdekében, majd amennyiben további források bevonása szükséges, a hitelezőkkel szemben fennálló kötelezettségek vagy leírásra kerülnek vagy tulajdoni részesedéssé konvertálódnak, így állítva helyre a szanálás alatt álló intézmény tőkehelyzetét a jogszabályok és az intézmények prudenciális felügyeletét el-látó hatóság által előírt tőkekövetelményeknek megfelelően.

Miért van szükség MREL követelmény előírására, milyen kötelezettségek számíthatók az MREL követelménybe?

A szanálási keretrendszer egyik fontos alapelve, hogy a hatálya alá tartozó hitelintézetek és befektetési vállalkozások válsághelyzetbe kerülése esetén a veszteséget elsősorban a tulajdonosaiknak és a hitelezőiknek kell viselniük anélkül, hogy az adófizetői pénzek kerülnének felhasználásra.

Annak elkerülése érdekében, hogy az intézmények úgy strukturálják a kötelezettségeiket, amely megakadályozná a fenti szanálási eszközök - elsősorban a hitelezői feltőkésítés - hatékony alkalmazását, valamennyi hitelintézetnek és befektetési vállalkozásnak mindenkor meg kell felelnie a szanálási hatóságok - Magyarországon a Magyar Nemzeti Bank - által egyedileg, illetve bankcsoportok esetén az érintett szanálási hatóságok egyetértésében csoportszinten is előírt **szavatoló tőkére és a leírható, illetve átalakítható kötelezettségre vonatkozó minimumkövetelménynek** (továbbiakban: MREL követelmény). Az MREL követelménybe számítható kötelezettségeknek az alábbi kritériumoknak kell megfelelniük:

- az instrumentumot kibocsátották és ellenértékét teljes egészében befizették;
- a kötelezettséggel tulajdonosa nem az intézmény, valamint arra maga az intézmény nem nyújt biztosítékot vagy garanciát;
- az instrumentumok megvásárlását az intézmény sem közvetlenül, sem közvetve nem finanszírozta;
- a kötelezettség hátralévő futamideje legalább egy év;
- a kötelezettség nem származtatott pénzügyi eszközből ered;
- a kötelezettség nem olyan betétből ered, amely a nemzeti kielégítési sorrendben elsőbbséget élvez (a kártalanítási összeghatárt meg nem haladó

biztosított betétrészek, illetve a fölött a természetes személyek és mikro-, kis- és közepes vállalkozások biztosított betétei).

Az MREL követelmény tartalma

Az MREL követelmény megállapításának kritériumait az Európai Bizottság 2016. szeptember 23-án hatályba lépett, Magyarországon is közvetlenül alkalmazandó 2016/1450 számú felhatalmazáson alapuló rendelete (MREL rendelet) tovább részletezi.

A szanálási hatóságok az MREL követelményt a szanálási tervek készítésének keretében határozzák meg. Az MREL követelmény két alapvető funkciója a megfelelő veszteségviselési és a tőkekövetelményeknek történő megfeleléshez szükséges feltőkésítési képesség biztosítása. A veszteségviselési képesség megnyitja az utat a szanálás előtt, biztosítva a kritikus funkciók folytonosságát anélkül, hogy közpénzek kerülnének felhasználásra. A **veszteségviselési képességet** elsősorban az alapvető tőke, a járulékos tőke biztosítja (teljes tőkemegfelelési mutató, azaz a kockázattal súlyozott kitettséérték 8 %-a), valamint a Felügyelet által elvégzett, az adott intézmény kockázatoságára vonatkozó felülvizsgálati és értékelési eljárása alapján meghatározott többlettőkekövetelmény és a tőkepufferek vagy amennyiben az magasabb, a tőkeáttételi követelmény. Az arra jogosultaknál a Bázel I-es alsó korlátot is szükséges figyelembe venni. A szanálási hatóság ettől eltérő veszteségviselési képességet (többet vagy kevesebbet) is meghatározhat, amennyiben ez szükséges szanálhatósági akadály elhárításához (például további tőkeszükséglet merülhet fel a pénzügyi infrastruktúrákhoz történő hozzáférés érdekében).

A veszteségviselési képességen túl a tőkemegfelelés helyreállítását is elő kell segítenie a minimumkövetelménynek megfelelő szintű szavatoló tőke és kötelezettségállománnyal való rendelkezésnek. Ezt az ún. **feltőkésítési** mennyiséget nagyban meghatározza az intézmény fizetéképtelenné válása során alkalmazandó szanálási stratégia (a szanálási eszközök valamilyen kombinációja vagy felszámolás), amelyet szintén az intézmény válsághelyzetének megoldását, kivitelezését tartalmazó szanálási terv részletez. Ennek megfelelően, azon intézmény esetén, ahol a felszámolás hiteles és megvalósítható (tehát nem áll fenn a szanálást indokoló közérdek, mert az intézmény nem jelent pénzügyi stabilitási kockázatot), nem kell az intézmény feltőkésítésével számolni, esetében csak a veszteségviseléshez szükséges megfelelő MREL követelményt kell előírni.

Más esetben, ahol a szanálási stratégia például a hitelezői feltőkésítés és ezzel gyakorlatilag az intézmény egészéként történő (reorganizáció melletti) tovább élése,

szükséges biztosítani, hogy az intézmény megfelelő mennyiségű, a szanálás során tőkévé alakítható kötelezettséggel is rendelkezzen, és így a kötelezettségekből feltőkésítve működhessen tovább a korábbi tulajdonosok részesedéseinek leírását követően. A feltőkésítési mennyiség is két elemből tevődik össze. Egyrészt az intézménynek a szanálást követően azonnal meg kell felelnie a teljes tőke megfelelési mutatóknak és a rá irányadó 2. pillér követelményének elérése is szükséges figyelembe véve a veszteségviselési képesség vonatkozásában kifejtett tőkeelemekre is. Másrészt az intézménnyel szemben a piaci bizalom megfelelő szintjét is helyre kell állítani, ami a minimum követelményeknél magasabb tőke megfelelést feltételez. A szanálási hatóságnak e tekintetben összehasonlítást kell végeznie, hogy a hasonló jellemzőkkel bíró más intézmények számára mekkora tőke követelmény került előírásra.

Részben a fentiekből is következik, hogy a szanálási irányelv nem ír elő egységes MREL követelményt minden intézmény számára. A szanálási stratégia figyelembevételén felül kellő hatékonyság akkor érhető el, amennyiben az MREL követelmény meghatározása során figyelembe vételre kerül az adott intézmény vagy csoport kockázati profilja, rendszerszintű jelentősége és egyéb sajátosságai is.

MREL követelmény számítása

Az MREL szint számításának képlete:

$$\frac{\text{Szavatoló tőke} + \text{MREL hatálya alá vonható kötelezettségek}}{\text{Szavatoló tőke} + \text{Összes kötelezettség}} = \text{MREL szint (\%)}$$

Az MREL követelmény meghatározása során a szanálási hatóság - a felügyeleti hatósággal történő konzultációt követően - a fentiekén túl az alábbi tényezőket is mérlegeli amelyek adott esetben csökkenthetik vagy növelhetik az MREL követelményt:

- az intézménynek szanálhatónak kell lennie a szanálási eszközök szanálási céloknak megfelelő alkalmazása érdekében;
- ha a szanálási hatóság által még "békeidőben" készített szanálási terv azzal számol, hogy a kötelezettségek bizonyos kategóriái a hitelezői feltőkésítésből kizárásra kerülnek, vagy azt, hogy részleges transzfer keretében sor kerülhet bizonyos leírható, illetve átalakítható kötelezettség kategóriáknak teljes egészében egy átvevő félhez vagy áthidaló intézményhez történő átadá-

sára, a megfelelő veszteségviselési képességet és a tőkekövetelményeknek való megfelelést biztosítani kell;

- az intézmény méretét, üzleti és finanszírozási modelljét, valamint kockázati profilját;
- azt a mértéket, ameddig a betétbiztosítási rendszer hozzájárulhat - jogszabályi korlátok között - a szanálás finanszírozásához, amely csökkentheti az MREL szintet azon mértékkel, amelyet a kártalanítási összeghatárt meg nem haladó betétek viseltek volna, ha nem lennének jogszabály erejénél fogva kizárva a hitelezői feltőkésítés alkalmazásának hatálya alól;
- azt a mértéket, ameddig az intézmény fizetéseképtelenné válása negatív hatást gyakorolna a pénzügyi stabilitásra, többek között a más intézményekkel vagy a pénzügyi rendszer többi részével fennálló összekapcsoltsága révén a más intézményekre kifejtett dominóhatással.

Fokozatosan kerül bevezetésre türelmi idővel

A szanálási feladatkörében eljáró Magyar Nemzeti Bank (MNB) az intézmények prudenciális felügyeletét ellátó szervezeti egységeivel szoros együttműködésben a közeljövőben a legnagyobb hitelintézetek és befektetési vállalkozások számára - feltéve, hogy nem alkalmaz rájuk egyszerűsített kötelezettségeket a szanálási tervezés, kapcsolódó adatszolgáltatás és ennek gyakorisága vonatkozásában - elő fog írni MREL követelményt az MREL rendelet előírásaival összhangban. Az MREL rendelet lehetőséget biztosít az MNB számára, hogy az érintett intézményeknek megfelelő átmeneti időt biztosítson az MREL követelmény előírt szintjének eléréséhez. Az MREL követelmény várhatóan évente felülvizsgálatra fog kerülni.

A határon átnyúló tevékenységet végző intézménycsoportok esetében az MREL követelmény konszolidáltan és egyedi szinten is előírásra fog kerülni, amelyet az érintett szanálási hatóságok - főszabály szerint - a szanálási kollégiumokban folytatott együttműködésük keretében határoznak meg. Egyetértés hiányában azonban az MNB fogja meghatározni az illetékességi körébe tartozó anya- és leányintézmények MREL szintjét.

Összegzés

Az MNB a többi európai uniós szanálási hatósághoz hasonlóan valamennyi, az illetékességi körébe tartozó hitelintézet és befektetési vállalkozás számára az intézményi sajátosságait is figyelembe vevő MREL követelményt fog előírni a 2016. szeptember 23-án hatályba lépett MREL rendelet előírásainak is megfelelően.

Az MREL követelmény azt hivatott szolgálni, hogy az érintett pénzügyi intézmények külső, elsősorban rendkívüli állami pénzügyi támogatás igénybe vétele nélkül is ké-

pesek legyenek kritikus helyzetbe kerülésük esetén számottevő forrásokkal hozzájárulni tartós életképességük helyreállításához megfelelő veszteségviselési és feltőkésítési képességgel.

Az MREL követelmény fokozatosan kerül bevezetésre és az intézmények számára elegendő idő lesz a rájuk irányadó követelményszint eléréséhez.

A MREL követelmény a pénzügyi stabilitás erősítését szolgálja azáltal, hogy a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások a korábbiakhoz képest nagyobb eséllyel birkóznak meg esetleges jövőbeni válsághelyzetekkel.

„Szerkesztett formában megjelent a Portfolio.hu oldalon 2016. szeptember 28-án.”